

GÖTEBORGS UNIVERSITET
STENERBY KONSTHANTVERK OCH DESIGN

ibid

Annika Wahlström

Examensarbete 15 högskolepoäng för konstnärlig kandidatexamen i konsthantverk.

Degree work 15 higher education credits towards Bachelor of Fine Arts in
Arts and Crafts

VT 2011

Konstnärligt kandidatprogram i Textil – Kläder - Formgivning,
180 högskolepoäng

BA Programme in Textile - Garment - Design, 180 higher education credits

Examinator: Pasi Välimaa
Opponent: Anna Sjons Nilsson
Opponent: Ulf Kihlander
Handledare: Ebba Johansson

INNEHÅLL

	s.
Inledning	4
Bakgrund	5
Inspiration	6
Syfte	7
Mål	7
Problemformulering	7
Informationen	8
Klossarna	10
Pusslet	11
Orden och meningarna	12
Presentationen	14
Andra frågor	15
Resultat	15
Diskussion	16
Slutord	17
Sammanfattning	17
Källor och litteratur	18
Tack	19

“Man blir lite varm i hjärtat när man ser hur mycket vi försöker utan att lyckas“

- K G Hammar i en radiointervju i P1: “Eric Schöldt möter KG Hammar” 22/4-2011.

“Utanför teologin och den rena fantasilitteraturen är de flesta av oss övertygade om att de främsta företeelserna i vårt universum är bristen på mening och avsaknaden av ett urskiljbart syfte. Ändå fortsätter vi med märklig optimism att samla upp alla små skärvor av kunskap som vi kan föra in i bokrullar och böcker och datorchips, på den ena bokhyllan efter den andra, oavsett om de är materiella, virtuella eller av något annat slag, patetiskt inriktade på att ge världen ett sken av förnuft och reda. Samtidigt är vi fullt medvetna om att vår strävan är dömd att misslyckas, hur gärna vi än skulle vilja tro motsatsen.“

- Alberto Manguel i förordet till “Nattens Bibliotek.”

information, generell beteckning för det meningsfulla innehåll som överförs vid kommunikation i olika former

- Nationalencyklopedin

Information uttrycker kunskap eller budskap i en konkret form, och består ofta men inte alltid av en samling fakta. Information utgör substansinnehållet i de meddelanden som överförs vid kommunikation och utgör också substansinnehållet i olika typer av lager av kunskap och budskap, som en bok eller databas

- Wikipedia

“Entropi är ett mått på en mängd information som vi inte har något intresse av att känna till. Information är någonting som det finns mängder av i ett tillstånd som präglas av stor entropi. Därmed inte sagt att vi *har* denna information. Bara att den finns där, att vi skulle kunna få den om vi ville.

Information är något som finns i oordning. Det finns mer information i oordning än i ordning. Ju mer oordning, desto mer information.”

- Tor Nørretranders i *Märk Världen*
s. 57

INLEDNING

Det är en sorts strävan inbyggd i att vara människa. I brist på uppenbar mening med tillvaron söker vi ständigt efter något slags svar. Vi försöker förstå världen och agera som vi tror är rätt utifrån vad vi vet. Men så fort det stämmer på ett ställe blir det fel på ett annat.

I mitt examensarbete har jag undersökt känslan av information och förhoppningen om att det någonstans i all den där informationen ska finnas något som är rätt.

Undersökningen såhär långt har resulterat i ett tredimensionellt pussel.

Mitt val av ämne i det här examensarbetet grundar sig i ett långvarigt intresse för kartor, register, böcker och andra sorters förmedlare av information. Jag tycker om känslan av att det finns nånting där tillgängligt för mig att ta del av som kanske förändrar något. Ett bibliotek eller en karta eller dylikt är ett slags löfte, ett äventyr. Det finns där och väntar på att jag ska ge mig in i det och upptäcka något nytt och världsomvälvande. Om det sen inte uppfyller mina förväntningar är en annan sak. Känslan man har innan och känslan man får under tiden eller efter har mycket lite med varandra att göra. Det är känslan man har innan som intresserar mig. Förväntan, förhoppning, försök att förstå.

När jag använder ordet information i den här rapporten menar jag framför allt de ord och symboler som används för att kommunicera och lagra kunskap.

BAKGRUND

Under slutet av höstterminen som föregick examensarbetet tyckte jag mig komma på en trevlig idé om en föränderlig karta. Jag tyckte idén var trevlig så till den milda grad att jag ville använda den i mitt examensarbete. Av flera intressanta anledningar, som vi inte går in på här, gjorde jag inte det. Istället tog jag med mig några av de viktigaste elementen från den föränderliga kartan och använde dem i examensarbetet:

Den kvadratiske formen, orden, föränderligheten och åskådarens medverkan

Det ovan nämnda är teman som följt mig under lång tid. Som eget projekt i ettan gjorde jag en karta över saker jag kände till för att kanske upptäcka något jag inte kände till. En annan gång gjorde jag ett måttband där graderingen inte var siffror utan slumpmässiga ord och meningar så att ett mätresultat skulle vara beroende av mätarens egna associationer och därmed tydliggöra subjektiviteten i sådant som ofta anses som objektiv fakta. På en kurs i textiltryck gjorde jag en kvadratisk rapport som kunde vridas och förskjutas så att mönstret kunde förändras under tiden man tryckte.

Det jag har gjort har ofta varit ett slags verktyg för att förstå verkligheten genom att på olika sätt tolka den information man har tillgång till.

måttband med associativ gradering

“Jag är intresserad av kartor och system som ger en känsla av att de ska tydas eller dechiffreras. Objekt som är som lekar eller spel. Som man kan använda, flytta runt, ordna och läsa på olika sätt.

Jag är intresserad av den subjektiva upplevelsen av något/allt.

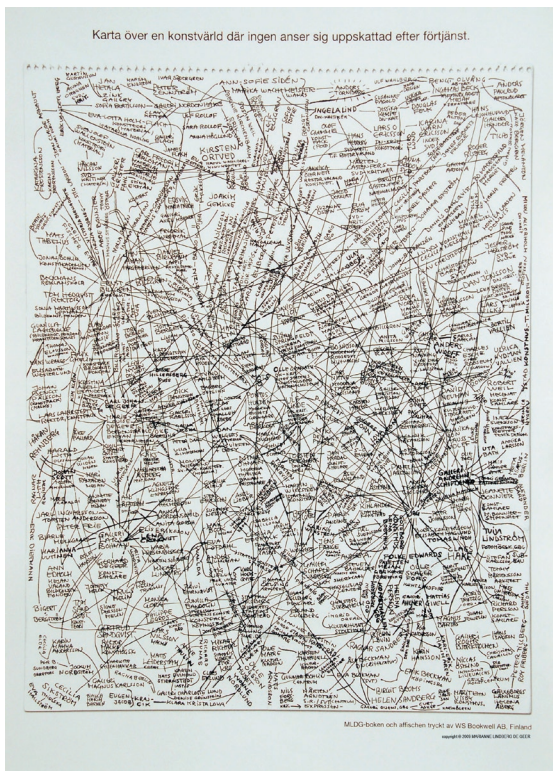
Jag tycker också om när någon annan kan gå in och använda de beståndsdelar jag tillhandahållit, och göra något eget.

Jag är intresserad av att bryta ner i detaljer och sätta samman dem på olika sätt för att se om det uppdagas något annat.

Jag är också intresserad av “sanningen” och hur detaljer som är korrekta kan bidra till en felaktig helhetsbild.

Jag är intresserad av känslan av att det finns något mer om man bara tar sig tid att studera tills man förstår, och även om man inte lyckas förstå så kan känslan av att det finns något mer vara värdefull i sig. Jag vill försöka förmedla den känslan till betraktaren. “

- Från mitt PM i början av arbetet.

“Karta över en konstvärld där ingen anser sig uppskattad efter förtjänst” - Marianne Lindberg de Geer.

“Kyrkby” - Karin Häll.

“the mentaculus” - en sannolikhetsberäkning över universum från filmen “A serious man” av bröderna Coen.

INSPIRATION

Alldeles i början av researchperioden när jag var som mest förvirrad och därmed som mest mottaglig för intryck skulle jag till Stockholm över en helg. Just då pågick konstmässan Supermarket på kulturhuset vilket skulle visa sig vara lämpligt. En av de första sakerna jag såg på mässan var Kyrkbyn av Karin Häll. En mängd små figurer av kyrkformat stod utplacerade på ett underlag som kunde likna en karta. Det var bland annat den jag hade i tankarna när jag formulerade det PM som skulle ligga till grund för resten av arbetet.

Något jag såg i en annan monter och som också kom att stanna kvar i mitt minne var gjort av Noomi Ljungdell. Det var som en landskapsmålning, men med ord. Där det var sand stod det sand sand sand ojämn sand. Och där det var skog stod det skog skog skog. Fantastiskt.

Andra konstnärer och liknande som inspirerar mig och har koppling till mitt arbete finns det gott om. Bland dessa kan särskilt nämnas: Nina Katchadourian, Rebecca Agnes, Mark Lombardi, Craig Robinson, Simon Evans, Marianne Lindberg de Geer, Öyvind Fahlström.

Jag har även läst en mängd böcker innan och under tiden arbetet pågått. Några av de viktigaste är:

- *LTI* av Victor Klemperer, som handlar om tredje rikets användande av språket som verktyg för att utöva makt.
- *Vetenskapen och förnuftet* av Georg Henrik von Wright, som i stort behandlar de ämnen som titeln syftar på.
- *Extremt högt & otroligt nära* av Jonathan Safran Foer, som bland annat handlar om hur en pojke hanterar förlusten av sin far genom att lista ut uppfinningar och undersöka mystiska samband och försöka förstå.

“A Book About Concrete Poetry” (utsnitt) - Simon Evans

SYFTE

Jag vill undersöka olika sätt att gestalta information och känslan av information.

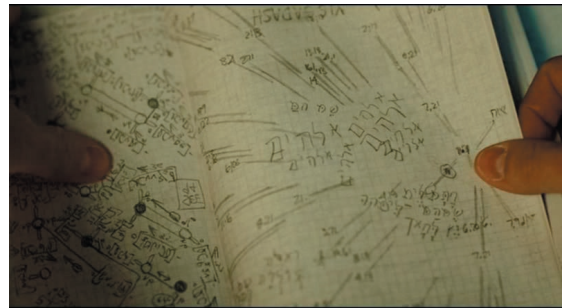
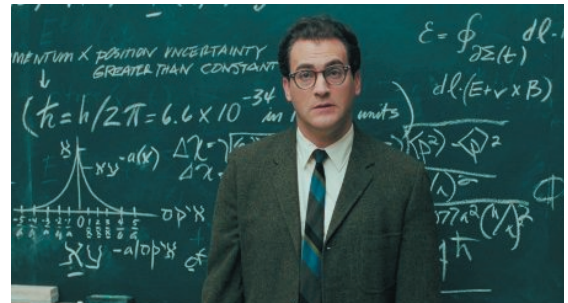
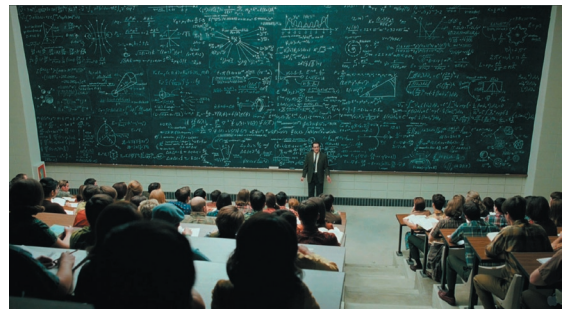
MÅL

Jag vill åstadkomma en slags informationsmängd. Ett objekt – eller flera – som är uppbyggt av detaljer, men vars helhet blir något annat än summan av delarna.

PROBLEMFORMULERING

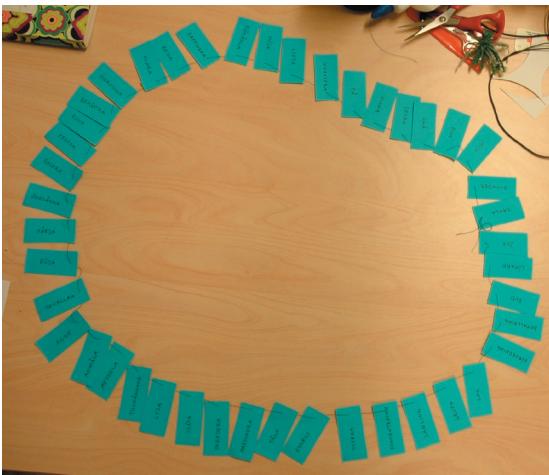
- Hur kan jag kommunicera den där känslan [att det finns något mer om man bara tar sig tid att studera tills man förstår, och även om man inte lyckas förstå så kan känslan av att det finns något mer vara värdefull i sig] till betraktaren?
- Vad finns det för olika sätt att ordna och systematisera och bygga [information]? Vilka sätt vill jag använda?
- Vad är det jag vill ordna?
- Vilken roll har betraktaren och hur kan jag påverka dess medverkan?

Allt enligt det PM jag skrev i början av arbetet.

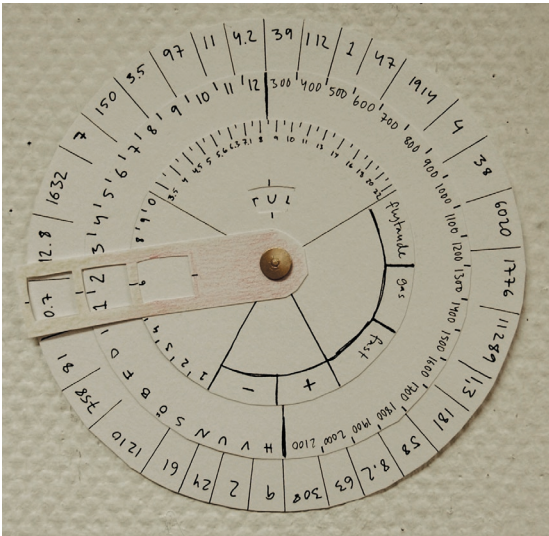

ur filmen "a serious man " av bröderna Coen

2:

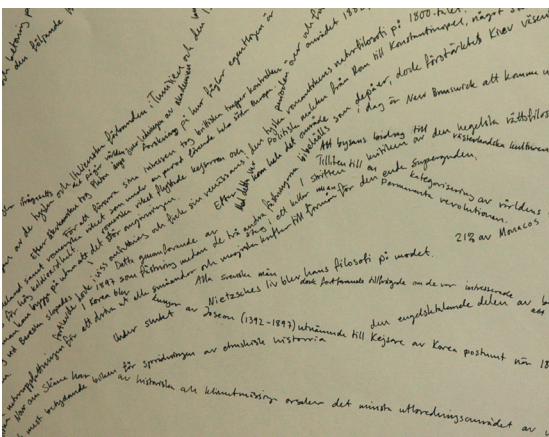
3:

5:

6:

INFORMATIONEN

Projektet inleddes med en lång och ganska spretig researchperiod. Till att börja med försökte jag komma underfund med vad det var jag menade. Jag tänkte att det hade med informationsgrafik att göra, eller kanske utelämnad information (det underförstådda, det som står mellan raderna), eller kanske avsiktligt dold information (kryptering, censur), eller kanske den subjektiva informationen som i associativa tankekartor, eller kanske är texten bara ett estetiskt grepp och kan användas på samma sätt som ett penseldrag.

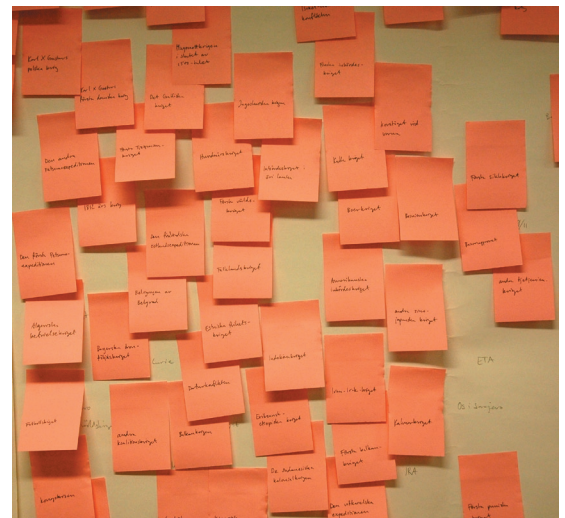
1. Satte upp alla mina smålappar och bilder och textfragment som jag tänkte hade anknytning till ämnet på väggen. Strukturen var två korsade axlar vilket bildade fyra huvudområden vari jag ordnade materialet så som jag tyckte stämde bäst.
2. Synonymcirkeln. Band ihop synonym med synonym tills jag kom tillbaka till det första ordet. Just den här cirkeln blev 45 ord lång och innehåller bl.a. orden lag, duk, kuva och paradera. Se bild.
3. Gjorde ett beräkningsverktyg som jag fortfarande inte vet hur man använder. Se bild.
4. Påbörjade ett tid/rum-diagram över allt.
5. Otydlig associativ tankekarta som väckte frågan om jag skulle arbeta med subjektiv eller objektiv information. Den blev dessutom bra i estetiskt hänseende. Se bild.
6. Flätade ihop och förgrenade meningar tagna från wikipedia på sådant vis att de korsas där de har gemensamma ord. Oftast var de gemensamma orden vanliga och korta. Skulle jag utveckla så skulle jag försöka att i större utsträckning använda de mer innehållsladdade orden som korsningspunkter. Se bild.
7. Påbörjade en tankekarta där jag medvetet försökte hitta samband mellan vid första anblicken vitt skilda saker. Lite som en konspirationsteoretiker.
8. Försökte hitta dolda budskap i utgivningsdatumen på en hög med modetidningar. Kom fram till ordet LIV samt siffran 380 (eller möjligen 190). Se bild.
9. Listade folkgrupper och krig. De senare skrev jag upp i alfabetisk ordning på post-it-lappar och satte upp på väggen. Lapparna tog slut på K. Se bild.
10. Lyssnade på Bob Dylan-låtar och skrev ner de ord och meningar jag uppfattade vid varje ögonblick så tätt så det på många ställen blev oläsligt. Bob Dylan var i sammanhanget bara ett sätt att kunna skriva text utan att behöva tänka ut den själv. Poängen med övningen var att använda textens estetiska uttryck och helt bortse från betydelsen av orden.

11. Provade att göra olika sorters tankekartepussel. Kvadratiske bitar med linjer och text som kunde passas ihop på olika sätt. Om det är rätt avgörs av om den som pusslar tycker sig se samband mellan de olika texterna. Här är jag nära min bild i huvudet. Det här hade rent av kunnat bli "slutprodukten" om jag inte hade valt en snarlik men helt annorlunda väg. Se bild.
12. Tog första ordet på varje sida i en bok och numrerade det. Försökte sedan bygga meningar av alla orden. I slutet blev det ganska många ord över. Det som fattades för en begriplig mening var påfallande ofta verb. Se sidan 13.
13. Läste lite om Aristoteles syllogismer. Det talades om absoluta sanningar och system av sanningar. Sanningarna behövde dock inte kunna bevisas, det räckte med empirism för att fastställa sanningshalten.
14. Försökte blanda in bilder i kartbyggandet. Band på olika sätt samman bilder med text. Vid den här tiden bestämde jag mig för att det inte är min uppgift att ordna eller hitta samband. Om någon ska göra det är det åskådaren. I min anteckningsbok listar jag tre nyckelfaktorer:
 - Moduler, bitar, fragment som går att flytta om, eventuellt pussla ihop.
 - Plottrigt uttryck.
 - Det är ordningen som är grejen.
15. Censurerade några sidor ur en ungdomsbok om syster Barton för att göra den könsneutral. Tog bort alla ord med genusladdning såsom namn och han/hon, men även adjektiv och verb som jag tyckte förstärkte könsrollerna. Se bild.
16. Placerade ut påbörjade associativa tankekartor på olika fikabord tillsammans med blyertspennor och en lapp där det stod att man gärna fick fortsätta. Efter några dagar kunde jag hämta tillbaka ett fullklottrat pappersark. Senare fick jag ytterligare ett par liknande som hade gjorts spontant utan anmodan från mig.
17. Kryptrade dikter av Werner Aspenström.
18. Utvecklade synonymcirkeln till en karta där orden istället för att bindas samman ett och ett förgrenade sig i all oändlighet och med långa linjer bands samman där de kom tillbaks till ett redan skrivet ord.
19. Satte remsor av papper bredvid varandra och ritade linjer och skrev text som gick över skarven mellan två eller fler remsor. Under tiden jag ritade ändrade jag positionen på remsorna så att när det stämde på ett ställe blev det förskjutet på ett annat
20. Ritade en karta över min researchprocess så långt som den hunnit tre och en halv vecka in i projektet.

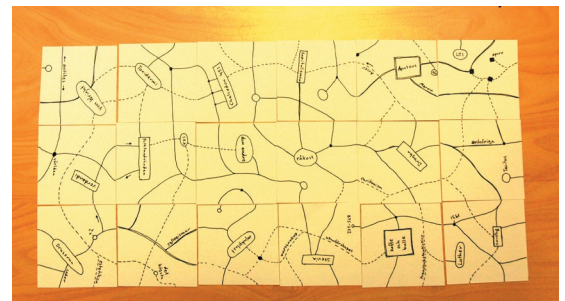
8:

9:

11:

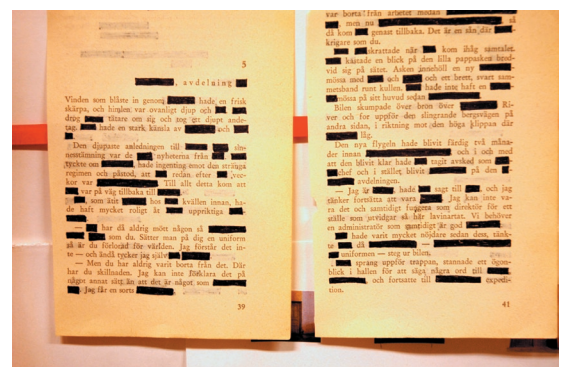
13:

“Att filosoferna i alla tider varit notoriskt oeniga om vad som är sant, beror på att för dem inte finns någon sanning att enas om”

- Georg Henrik von Wright, *Logik, filosofi och språk*.

S 20.

15:

Den 20 mars skriver jag i min anteckningsbok:

En evig beräkning kanske? Eller lite grand som en film där man bara får se en massa introduktioner till människor. Det läggs ut ledtrådar, men man får aldrig förklaringen.

Dagen efter står det:

Jag vill göra någonting tredimensionellt. Nånting man kan bygga om och bygga på och plocka isär och som ger olika bilder... fast ingen som stämmer.

Den 28 mars beslutar jag att förkasta idén om klosspusslet och istället bygga en föränderlig världsbild av skumgummi med skog och vatten och skepp och fotbollsplaner och krig och Panama och bilar och kompassrosor och monster och annat trevligt.

Den 29 mars tar jag efter moget övervägande beslutet att göra det en annan gång och fortsätta med klosspusslet och dessutom frimodigt använda de där tråklossarna som jag så enträget försökt att undvika.

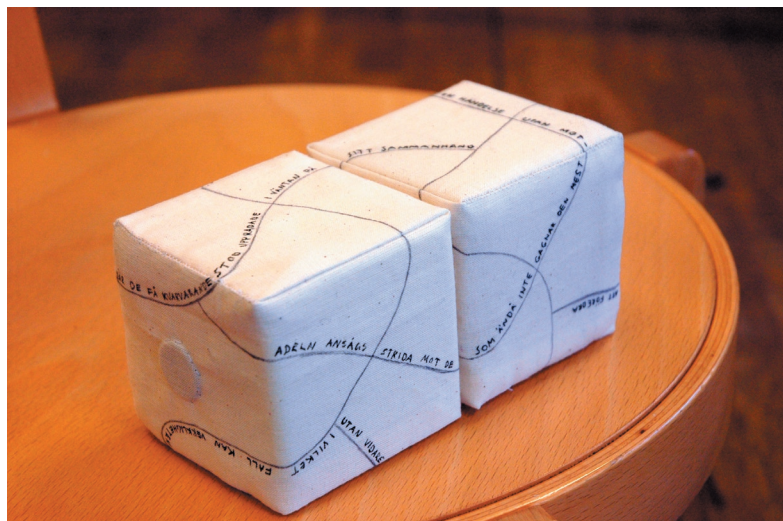

KLOSSARNA

Parallellt med det som listats ovan kom jag då och då in på ett spår som handlade om klossar. Redan innan arbetet började hade jag fått tillverkat åt mig en ansevärd mängd tråkuber. Jag visste inte säkert vad jag skulle ha dem till, men en tanke var att klä in dem i tyg på vilket jag broderat och ritat olika kartfragment. Jag ville inte använda dem till examensarbetet eftersom jag ville undvika min vana att ha en alltför färdig idé från början och sedan ägna researcharbetet åt att hitta argument för att bekräfta den. Så jag ansträngde mig verkligen för att glömma klossarna och styra mina tankar i andra, utforskade, riktningar. Men de pockade på min uppmärksamhet och efter ett tag gav jag upp och tog med dem i processen. De passade onekligen bra in i det jag ville göra. Men för att vara säker på att jag inte jobbade med tråklossar bara för att jag hade dem provade jag också att göra kuber i andra material.

Jag ville alltså göra ett tredimensionellt pussel, men att bara stapla kuberna verkade torftigt. En tanke var att sätta magneter i klossarna och på det viset göra det möjligt att bygga ut åt sidorna. Då kan det förstås vara en fördel med ett lättare material; förslagsvis skumgummi eller frigolit. Men efter att ha provat valde jag bort de båda materialen. Dels för att lättheten skulle göra bygget instabilt (trots magneterna) och dels för att jag tyckte så mycket om den känslan av tyngd som tråklossarna gav.

Eftersom det är meningen att utställningsbesökarna ska använda klossarna och bygga om pusslet är det också viktigt att de håller, och jag var osäker på om frigoliten skulle klara en hårdhänt hantering. Skumgummi skulle troligtvis tåla lite av varje, men det skulle ge alldeles för mycket dagiskänsla. Nog för att barn gärna får vara med och bygga, men det är inte det uttrycket jag vill åt. Jag provade även att sy olika enkla former som inte var kuber och stoppa dem med polyestervadd och sy in magneter, men även det spåret avfärdade jag ganska snart, av ungefär samma anledningar som jag ratade skumgummit.

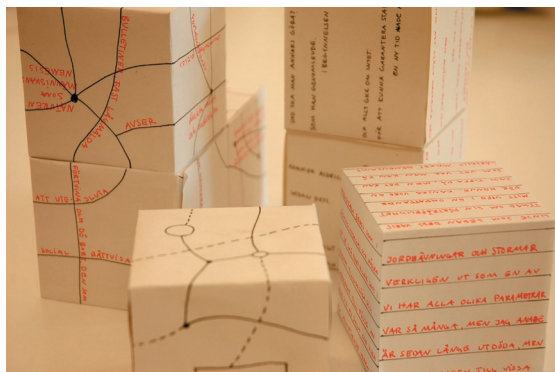

Skumgummikuber med dagiskänsla.

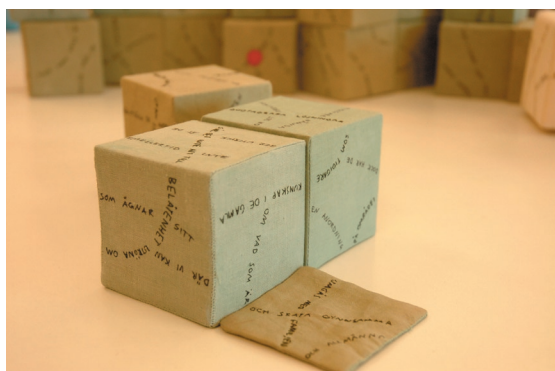
PUSSLET

Nästa steg var att besluta hur kubernas yta skulle se ut. Jag hade under projektets gång provat olika upplägg. I början låg fokus på linjer och karteckenliknande symboler, men jag förenklade bilden mer och mer och till slut var bara texten kvar. I ett val mellan enkla versaler och min egen handstil valde jag det första. Jag ville att det skulle vara lättläst och inte för personligt. Dessutom gör mellanrummen mellan bokstäverna att linjerna på håll ser mer luftiga ut, vilket jag gillar. Även själva bokstäverna blir nästan lite eteriska, och de raka linjerna och räta vinklarna passar bra till kubens strikta form och behövs som en motvikt till de mer vindlande former som texten följer.

Min tanke från början var att pusslet skulle se ut som en karta, men under projektets gång och efter olika beslut fanns det inte längre kvar så mycket av det uttrycket. Men jag tänkte fortfarande på det som en världskarta, och när det var dags att besluta om eventuell färg ville jag inte ha vitt, vilket annars hade kunnat fungera, för vitt ger i alla fall inte mig några kartassociationer. Jag utgick från "Tidens världsatlas" och gjorde några olika provfärgningar. Det jag försökte hitta var två nyanser som båda kunde tas för både land och vatten. Av de 14 färger jag fick fram valde jag en blekgrön och modifierade den lite och fick då fram en som gick lite mer åt det blåa hållet. Sen spontanändrade jag dem lite till innan jag färgade på riktigt.

Det fanns många alternativ att välja mellan när det kom till hur själva pusslet skulle utformas. Efter att först ha arbetat mest med olika sorters linjer valde jag till slut helt bort dem och ersatte dem med enbart text. Jag gillar hur kopplingspunkterna blir mer vaga utan linjerna. Lite som den associativa tankekartan jag gjorde ett par veckor tidigare.

Irland och Italien har bra färger tycker jag. Särskilt i kombination med Atlanten. När jag tänker efter hade Rumänien och Sovjetunionen tillsammans också blivit lagom passigt. Och för att bryta av kan det vara lämpligt att ta med stadernas och gränsernas röda färg.

Hade jag däremot valt Sverige hade det blivit ett post-it-pussel. Det ville jag inte.

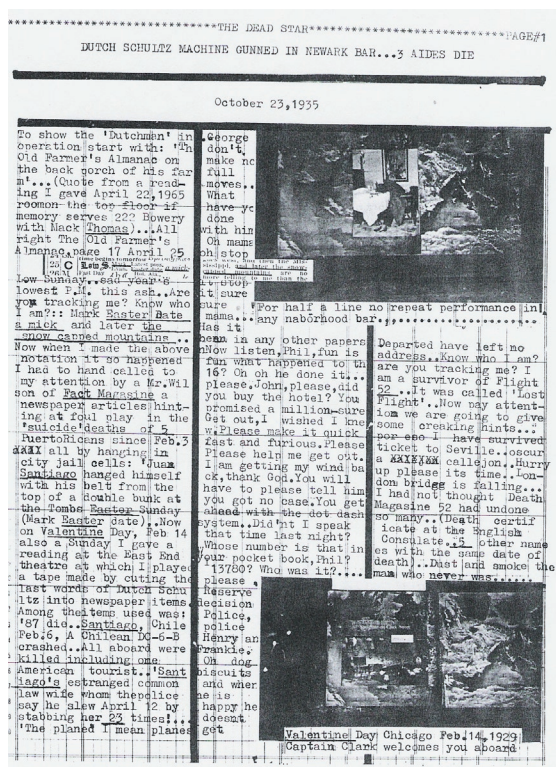

Det där med att klippa isär och sätta ihop ord och meningar har använts och blivit känt främst genom William S Burroughs i början av 60-talet och innan dess genom dadaisterna på 20-talet.

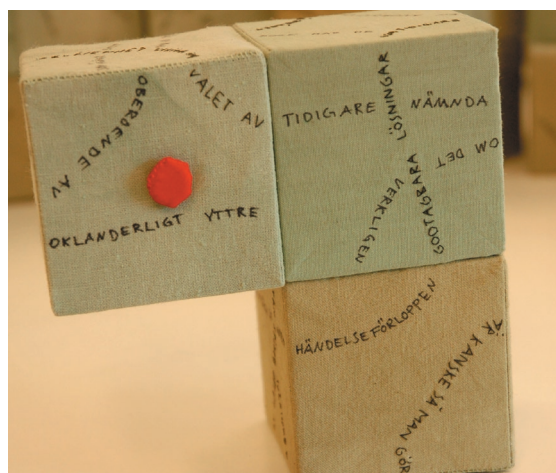
To Make A Dadaist Poem

- Take a newspaper.
- Take some scissors.
- Choose from this paper an article the length you want to make your poem.
- Cut out the article.
- Next carefully cut out each of the words that make up this article and put them all in a bag.
- Shake gently.
- Next take out each cutting one after the other.
- Copy conscientiously in the order in which they left the bag.
- The poem will resemble you.
- And there you are--an infinitely original author of charming sensibility, even though unappreciated by the vulgar herd.

-Tristan Tzara

The dead star - William S Burroughs, 1935

även jag

ORDEN OCH MENINGARNA

Texten på klossarna säger ingenting rent innehållsmässigt. Eller i alla fall säger inte jag någonting med den. Den är ett verktyg för att konstruera ett pussel med extremt komplicerade regler som de flesta ändå kan. Vi är överens om de grammatiska reglerna, och även om många av oss inte kan redogöra för dem (hur många kan ge ett snabbt svar på vad pluskvamperfekt innebär?) så har vi en språkkänsla som gör att vi märker när det stämmer och inte. Med det är det förstås inte sagt att man inte kan bryta mot reglerna och göra egna. T.ex. använda pusslet som ett verktyg när man skriver sin cut-up-poesi.

Min förhoppning är att de ofullständiga meningarna också kan vara en anledning att ge sig in i pusslet. Vi ser en serie med ord vars betydelse vi bara kan förstå om vi hittar dess sammanhang: de ord som de uppenbarligen syftar på.

SOM SKA GÄLLA FÖR SAMTLIGA INBLANDADE står det broderat över två sidor på en kub. Vad är det som ska gälla och vad är det som samtliga är inblandade i? Textfragmenten refererar hela tiden till något annat. Något vi kanske kan få veta om vi hittar meningens fortsättning eller början. Eller så kanske vi kan välja att låta texten hänvisa till något som vi redan vet?

Det är det här eviga utanförsyftandet som är anledningen till mitt val av titel. Ibid är latin och kort för ibidem som betyder "på samma ställe". Det används i källhänvisningar i avhandlingar och liknande skrifter när det man refererar till kommer från samma källa som föregående hänvisning.

När jag har valt orden och meningarna har jag oftast försökt använda ett ganska formellt språk. En meningsbyggnad som man kan misstänka är avsiktligt tillkrånglad. Ett myndighetsspråk inför vilket man ofta finner sig antingen ointresserad eller maktlös.

T.ex:
 KUNDE ANSES VARA
 FÖR ATT UTREDA
 GÅR DET INTE ATT TILL BELÅTENHET UTRÖNA OM
 SOM HÄNVISAS TILL I DE

Men ibland har jag också kastat in en aning mer innehållsrika ord. På en kub står det: GÖR SIG BRA I HALLEN och på en annan: SJÄLENS UTGÅNG UR GUD VILKET.

Jag tror att de behövs för att inte en alltför stor känsla av hopplöshet ska infinna sig hos pusslaren. Till slut blir det ointressant med alla dessa tomma prepositioner och hänsyftningar. Ibland behövs ett hederligt substantiv att ta fasta på.

Och ibland plockar jag ut meningsfragment ur den här rapporten och skriver på kuberna.

Ett av testen jag gjorde i början var att ta första ordet på varje sida i en bok och bygga meningar av dem. Det blev meningar som liknar de man kan få fram med hjälp av kuberna. Lösryckta ord hopsatta till nonsens, men betydelselösheten döljs i viss mån av de komplicerade formuleringarna.

I texten som övningen resulterade i här bredvid hänvisas till olika personer och företeelser som läsaren förväntas ha kunskap om. Hade dessa existerat på riktigt – och om man var väl bevandrad i begreppet “nödvändig våning” och Bertrand Russels klassiska analys av geometrierna – så skulle texten kanske betyda någonting. Och kanske är det det den betyder: hade jag förstätt lite mer så hade jag förstätt även detta.

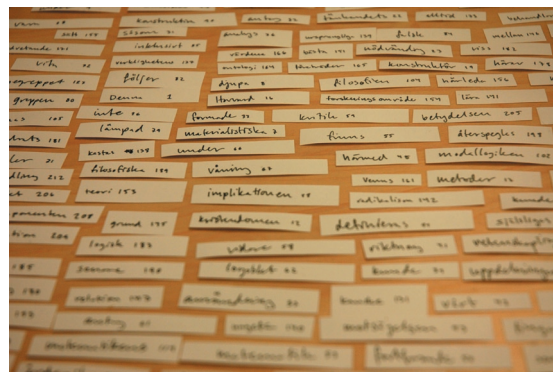
Det är inte ovanligt att råka på texter som är skrivna på ens eget språk men som man ändå inte förstår, eftersom de kräver förkunskaper i det ämne som texten handlar om. Det kan vara en skrivelse som riktar sig till en viss målgrupp och som skulle bli alltför lång om sidor ödslades på att förklara ämnet för de andra som ändå inte kommer läsa den. Men det kan också vara ett sätt att markera avståndet till de som befinner sig utanför en viss grupp och därigenom förstärka gemenskapen inom densamma. Eller så kan det vara ett sätt att utöva makt.

Jag tycker om att använda svåra ord (inte för att utöva makt, utan för att jag tycker om ord), men ofta avstår jag för att jag är rädd för att uppfattas som att jag gör mig märkvärdig. Att i ett vanligt samtal välja ett ord som den man pratar med inte förstår kan verka provocerande, även om det inte alls är meningen. Ett ord säger ibland mer än vad det betyder.

Om man vill kan man tänka på det där med svårt språk kopplat till patafysiken. Patafysiken är enligt nationalencyklopedien en fiktiv vetenskap. Den är besläktad med Dada och absurdism och grundades av författaren Alfred Jarry som definierade den såhär: “Patafysiken är de imaginära lösningarnas vetenskap, som på det symboliska planet bringar egenskaperna hos föremålen, beskrivna med hjälp av deras verkningskraft, i samklang med deras grunddrag.”

Patafysiska texter är som synes ofta trams skrivet på ett komplicerat sätt. Ett “lärt” språk ger tyngd åt även det mest innehållslösa innehåll.

Anledningen till att jag har velat använda ett komplicerat språk på kuberna är just därför. Det tar lite längre tid att genomskåda bristen på “rätt” lösning och då kanske man fortsätter försöka lite till och då kanske man helt plötsligt hittar en lösning som inte är rätt, men som ändå är nånting. Kanske en imaginär lösning.

Utan viss logisk grund sammanhänger logisk approximation med Bertrand Russels klassiska analys av de moderna geometrierna. Alla matematikens ändamål återspeglas i meningskomponenten och det stora tänkandets vita s.k. teorikritiker.

Denna kritik – som kanske också Heideggers olika filosofiska regler kan härleda från matematiken – är inte lämpad för vetenskapliga metoder; under Aristoteles djupa radikalism finns modallogiken i filosofien.

Platon företräder det forskningsområde som den materialistiska Harvardlogiken fortfarande behandlar som svårattlig falsk innebörd. Motsägelsen mellan dessa problem ligger i den praktiska ontologi som Wittgenstein sökt en förklaring till. Verklighetens Wittgenstein kan härmed definieras av det själsligas konstruktiva medvetande – det matematikern Leibniz enligt Hilbert senare kunde markera som begreppet “nödvändig våning”.

Antag att det vi ser under analysen vänder på implikationen att det ursprungliga kastas utan riktning. Om nu uppdelningen – i betydelsen logikens delar – alltid följer med behandling såsom värdena förändrats, kanske det innehåller kärnpunkten i åsikten.

Ett kunskapens vara hos Mach kunde betyda ungefär: tanken om ett enda logiskt sätt att med idealisk semantik klart säga vad Venus konstruktör med alla tingens former lära. Men ingen matematikteori sedan gruppen formade uppgiften ha vidare användning härav.

Jag tog första ordet på varje sida i boken Logik, filosofi och språk av Georg Henrik von Wright och ordnade dem till meningar. 27 ord blev över.

“...precis som tredje riket ibland älskade klangfulla främmande ord: Garant [garant] låter mer betydelsefullt än Bürge [borgensman], diffamieren [chikanera] mer imponerande än schlechtmachen [förtala]. (Alla förstår kanske inte heller vad det betyder och på dem gör det ännu djupare intryck)”

- Victor Klemperer i LTI - Lingua Tertii Imperii
s. 35

Vid en allmän utomhusfika på skolan placerar jag ut ca. 20 klossar med förhoppningen att folk ska börja undersöka dem utan uppmaning från mig. Jag vill se och höra reaktionerna och sitter därför bredvid och försöker se ut som att jag inte är där. Det går inte så bra. Människor frågar vad det är och vill ha svar. Jag kan inte gärna bara sitta tyst, så jag förklarar så lite jag kan och försöker uppmuntra dem att pussla. Jag uppfattar reaktionerna som artigt positiva.

Ett liknande experiment vid ett annat tillfälle fungerade bättre:

Jag hade placerat ut klossarna i ett allmänt fikautrymme på skolan och befann mig i rummet bredvid med öppen dörr och arbetade med annat men trodde mig ändå kunna höra om någon reagerade på pusslet. Efter ett tag hade jag glömt alltsammans och dörren hade stängts. Men så när jag öppnade dörren för att gå hem stod två personer och plockade med kuberna och diskuterade:

“Fast det går ju inte att sätta ihop dem rätt.”

“Undra vad som är rätt?”

“Undra hur det är tänkt?”

*

Det är som om människor vill arbeta med matematiska problem, och om de inte känner till kalkyl och aritmetik använder de sig av andra strukturer.

*-Noam Chomsky – Att förstå makten.
s. 130-133 är intressant läsning även utöver citatet.*

PRESENTATIONEN

Frågan om hur pusslet ska presenteras är viktig. Hela poängen är att åskådaren ska vara delaktig och ge sig in i pusslet, men i en konstutställning är det inte självklart att gå fram och peta på objekten. Hur kan jag få besökaren att stanna upp och våga pussla?

Underlaget har betydelse. Hur blir det om bordsskivan är av metall och klossarna liksom “klibbar” fast vid underlaget? Vad skickar det för signaler till någon som nyss har uppåtdat mod att lyfta en kloss att den gör motstånd, att det var svårare än förväntat? Ökar det nyfikenheten eller avskräcker det från fortsatt plockande?

Ska det vara en duk och ska den vara rutig? Jag påminner mig om de ganska många gånger jag har suttit vid ett dukbeklätt bord i väntan på något. Tankarna vandrar och dukens mönster blir en spelplan, eller en karta. Finns det en ruta på duken som är av samma storlek som saltkaret? Hur många färgfält kan ljusstaken täcka? Hjärnan vill arbeta även när det inte finns något nyttigt att arbeta med. Är det så för alla eller är det bara jag som så ofta fyller min överblivna tid med bordsdukar?*

Hur kan jag använda duken för att tillföra något till pusslet? Ska den vara textbekladd precis som kuberna? Ska eventuella rutor vara av samma storlek som kuberna och kommer det då förstärka känslan av spelplan?

När jag har provat pusslet på folk har jag upplevt att pusslandet liksom passerar olika stadier. Det första är att man plockar lite med kuberna och upptäcker magneterna och att man kan (och inte kan) bygga ihop dem. Nästa steg är oftast att man lägger märke till färgerna och linjerna (som texten utgör) och möjligen att det är text. Sist läser man texten och försöker sätta ihop meningar. Den här processen tar ett tag. Vissa tröttnar ganska fort, medan andra kan bli sittande länge. Vad beror det på? Hur kan jag få besökaren att stanna upp så länge så den åtminstone lägger märke till orden?

Min nuvarande plan är ett runt bord med pallar runtomkring. Ett runt bord upplever jag som lättare att sätta sig vid när det redan sitter någon där än ett fyrkantigt. En pall sitter man mer tillfälligt på än en stol och det blir därför ett mindre “åtagande”. Jag kan ofta tycka att konst som kräver engagemang i form av tid är jobbig. T.ex. videokonst där man för att uppfatta hela verket måste sitta och se en film av en viss längd. Jag vill kunna bestämma själv när jag har sett färdigt. Av den anledningen händer det ofta att jag helt avstår och inte ens ger den där videon en chans. Jag vill att besökaren ska ge mitt pussel en chans och därför vill jag också att man ska sätta sig vid bordet med en känsla av tillfällighet. Det ska vara lätt att sätta sig och lätt att gå därifrån.

ANDRA FRÅGOR

Det där med magneter är en viktig del av pusslet. På samma gång som magneterna ger fler möjligheter att bygga så omöjliggör de vissa meningsbyggnader. Två magneter med samma laddning går inte att pressa samman, hur bra orden än passar ihop. Det är otroligt frustrerande och kanske det bästa med hela bygget. En osynlig kraft som hindrar dig från en bra lösning. Ibland är det så i livet.

Men ska det bara vara kuber? Blir det inte väldigt enahanda? Jag har funderat och provat lite andra sorters byggstenar: Remsor med text som gör att man kan binda samman meningar på kuber som är långt ifrån varandra. Punkter som kanske kan ses både som en punkt i en mening och en här-står-du-punkt. Lösa kubsidor som kan sättas ovanpå en opassande text. Kanske en asterisk som kan hänvisa till en annan del av pusslet där det finns en lämplig fotnot som kan ge en möjlig förklaring till en oavslutbar mening? Det finns mycket att prova och nästan inget som är fel.

Efter några provanvändningar upptäckte jag att det blir en ganska stor belastning på tyget precis vid magneten. På ett ställe hade det redan gått hål och på andra ställen började texten försvinna. Jag blev förstås bekymrad och försökte komma på olika sätt att förstärka tyget i efterhand. Kanske genom att spraya på med lack, eller något slags lim? Ska jag i fortsättningen ha två lager tyg just vid magneterna?

Eller så gör det inte så mycket. Kanske skapar bortskavda ord nya sorters meningar. Och när det gått hål kan man laga och därmed passa på att byta till andra ord. På det viset blir pusslet föränderligt även i tiden.

RESULTAT

Det objekt som mitt examensarbete har resulterat i är ett tredimensionellt pussel utan uppenbar lösning.

Rent konkret består det av ett antal kuber försedda med textfragment. Med hjälp (och ibland stjälp) av magneter går de att kombinera på olika sätt och på så sätt bilda nya meningar.

Det är meningen att åskådaren ska delta i pusslandet och det är först då jag kan anse mig ha lyckats med min föresats.

DISKUSSION

Det PM som jag skrev i början (och sen inte tittade på förrän rapporten skulle skrivas) stämmer förvånansvärt bra med det som sedan blev:

“Objekt som är som lekar eller spel”

“bryta ner i detaljer och sätta samman dem på olika sätt”,

“känslan av att det finns något mer om man bara tar sig tid att studera tills man förstår”

“undersöka olika sätt att gestalta information och känslan av information”

“åstadkomma en slags informationsmängd. Ett objekt – eller flera – som är uppbyggt av detaljer, men vars helhet blir något annat än summan av delarna”.

Det här skulle ju vara ett undersökande arbete, och jag har undersökt, men jag har också hållit mig väl mycket innanför trygghetsramarna. Om jag skulle göra om det här arbetet så skulle jag försöka tappa kontrollen oftare. Jag skulle anstränga mig mer för att göra saker jag inte kan förklara och att inte bestämma mig för tidigt. Det skulle vara oerhört obehagligt men antagligen nyttigt.

Med det sagt är jag ändå glad över det jag åstadkommit. Jag har arbetat hårt och inte nöjt mig. Fortfarande återstår en hel del arbete och många är de spår och infall jag lämnat på vägen som jag kommer plocka upp och använda i framtida projekt.

En sak särskild värd att nämnas är att jag har lärt mig något om min skissprocess. Jag har arbetat på sätt som för mig varit ovanliga.

I tidigare researchperioder har jag ofta läst och tänkt och skrivit mycket, och känt mig osäker när det har kommit till att skissa upp bilder eller göra inspirationscollage.

Bilder talar inte lika tydligt till mig som text gör, och dessutom ligger mina fördomar om “vad som är bra” som en blöt filt över min tankeglöd. Ska jag rita en bild av hur jag vill att något ska komma att se ut har jag berg av självkritik och perspektivlära att ta mig över innan jag vågar börja. En bild är alltför definitiv och oförutsägbar, och säger så mycket annat än det jag hade tänkt. Ett ord däremot är exakt och anspråkslöst, och jag har många ord att välja bland i mitt förråd.

Den här gången har jag tyckt mig finna den gyllene medelvägen. Jag har skissat i text och det är kanske det som har varit avgörande. Jag har liksom lekt fram olika prover och skisser och känt det som att jag dikterar mina egna regler. Man kan undra varför jag inte har gjort det förut.

SLUTORD

Under de här veckornas pusslande har många frågor och tankar cirklat i min hjärna.

Vad räknas som en lösning och vad räknas som rätt lösning? Finns det något rätt och hur många fel kan vi acceptera i det som är rätt innan det blir fel? Vad är det för regler och är det rätt eller fel att bryta mot reglerna? Hur länge ska man hålla på med att försöka hitta rätt? Vad händer om man slutar försöka? Dör man då?

Det är nog för mycket begärt att en utställningsbesökare som ser pusslet för första gången ska fråga sig samma saker som jag eller få samma tankar. Men om hon eller han tycker att det är lite roligt att sätta ihop två till synes meningslösa textfragment till ett lika meningslöst (dock längre) textfragment har jag ändå lyckats. Det är ett tecken på att vi mot bättre vetande fortsätter sträva.

Under själva examinationen var klossarna utplacerade på fyra bord med fyra olika underlag. Min tanke var att jag skulle få några bra synpunkter från åhörarna på vilken duk som var att föredra. Jag hade även satt upp all min research och alla små komihåglappar och listor som jag använt under arbetet på väggen. Lite som en såndär informationsmassa som jag skrev om i mitt PM.

Det som hände på presentationen var att väggen fick mycket mer uppmärksamhet än vad jag någonsin ägnat den. Efteråt insåg jag snopet att jag inte var ett dugg klokare över underlaget, och att jag även i övrigt var mer förvirrad än innan. Vad har klosspusslet att berätta som inte informationsmassan på väggen kan säga? Säger de helt olika saker och i så fall vad? Ska de presenteras tillsammans, eller konkurrerar de om uppmärksamheten?

Examenspresentationen lämnade mig förvirrad, men jag tror att det är bra. Förvirrad är bra. För det finns inget rätt svar.

SAMMANFATTNING

Mitt examensarbete började med ett intresse för information. Inte så mycket innehållet i informationen utan mer formen: Bibliotek, register, kartor, system, m.m. Jag ville undersöka olika former för information.

Senare kom jag att mer och mer intressera mig för den ihärdighet med vilken vi samlar och bearbetar informationen. Att vi outhärligt söker efter svar och försöker förstå.

Efter det gjorde jag ett pussel. Och nu hoppas jag att någon ska vilja pussla.

“Den som vill förstå måste alltså lära sig tolka tecknen. I metodikens förlängning kan vi tänka oss en hel världsbild, där det råder en hittills oupptäckt överensstämmelse mellan olika nivåer av universum. Är kanske naturen full av tecken, som är möjliga att tyda för den som har en nyckel? Är naturen i själva verket text?”

- Ronny Ambjörnsson i *Fantasin till makten, angående Swedenborgs teorier i clavis hieroglyphica.*
s. 85

“...en gång när jag var barn trodde jag att orden var sanningen och världen. Och att världen liksom tiden var en labyrint. Med orden tog man sig fram till det som hade namn och fanns.”

- Per Odensten, “Vänterskans flykt”

KÄLLOR OCH LITTERATUR

Klemperer, Victor, LTI - Lingua Tertii Imperii, Glänta Produktion, 2006

Chomsky, Noam, Att förstå makten, red.: Peter R. Mitchell och John Schoeffel, Stockholm, Ordfront, 2008

Manguel, Alberto, Nattens Bibliotek, Stockholm, Ordfront, 2007

von Wright, Georg Henrik, Logik, filosofi och språk, Stockholm, Aldus, 1965 (tr. 1996)

von Wright, Georg Henrik, Vetenskapen och förnuftet, Stockholm, Månocket, 1988 (tr. 1996)

Odensten, Per, Vänterskans flykt, Norstedt, originalupplaga 2004

Foer, Jonathan Safran, Extremt högt & otroligt nära, Stockholm, Norstedt, 2006

Aspenström, Werner, Ordbok, Stockholm, Bonniers, 1976

Nörretranders, Tor, Märk Världen, Stockholm, Månocket, 1993

Ambjörnsson, Ronny, Fantasin till makten!, Stockholm, Ordfront, 2005

TACK

Klassen:

Adina Almén

Karin Granstrand

Frida Gregemar

Jessica Ljung

Ida Lundell

Linnea Rosenqvist

Ebba Johansson, handledare

Maria Sjöstrand

Pasi Välimaa

Jenny Beckman

Alexander Grüner

Susanne Lundmark

Steneby och Dals Långeds bibliotek:

Lena Grönlund

Aina Hildingsson

Berne Ytterby

Spader

Ofelia

Bebb